

Informācijas pieklūstamība digitālajā vidē.

Praktiski risinājumi, kā digitālajā vidē pasniegt informāciju par ES fondu atjaunotajiem kultūras objektiem

Pieklūstamība ir iekļaujoša prakse, kas veicina pozitīvu mijiedarbību starp cilvēku un digitālo vidi. Tā nodrošina veiksmīgu digitālās vides satura un funkcionalitātes mijiedarbību, neraugoties uz tādiem ārējiem faktoriem kā lietotāju digitālā prātība, tehnoloģiju pieejamība, veselības stāvoklis, u.c. Pieklūstamībai ir būtiska nozīme kultūras un tūrisma digitālā satura veidošanā un popularizēšanā, tāpēc saturs ir jāveido, ievērojot pieklūstamības galvenos principus. Tam ir jābūt:

- Uztveramam (lietojams neatkarīgi no klienta spējas redzēt vai dzirdēt);
- Darbināmam (pieklūstams ar dažādām palīgtehnoloģijām, pārskatāma navigācija un viegli atrodamas saturs);
- Saprotamam (saturs un saskarnes ir skaidras un viegli saprotamas);
- Robustam (piemērots dažādām lietotāju ierīcēm).

Zemāk sniegti praktiski ieteikumi, ko ievērot ikdienā, lai veidotu pieklūstamu informāciju tīmekļvietnēs un sociālajos medijos.

Satura alternatīvas multimediju saturam

Labā prakse paredz, ka audio vai video materiālam, kas ir publicēts tīmekļvietnē vai sociālajos medijos, ir jāpievieno vismaz viena satura alternatīva, kā piem., subtitri, transkripcija vai audio apraksts.

Ieteikums pievienot “slēgtos” subtitrus (apzīmē kā CC), nevis “atvērtos” subtitrus. “Slēgtos” subtitrus var pievienot uzreiz saturam tiešsaistē vai augšupielādēt kā atsevišķu failu, tos var ieslēgt vai noņemt pēc vajadzības, kā arī tie pielāgojas rediģēšanai. “Atvērtos” subtitrus, kuri materiālā tiek iestrādāti kā attēls, nav iespējams ieslēgt/izslēgt pēc vajadzības, kā arī tie nav līdz galam pieklūstami – tos nevar nolasīt ar ekrāna lasītāju.

Piemērs “slēgto” subtitru veidošanai: Tiešsaistes rīks hugo.lv, kurā iestrādāta runas atpazīšanas funkcionalitāte. Augšupielādējiet rīkā audio/video failu vai diktējiet runu. Atpazītā runa tiek pārvērsta rakstītā tekstā un sagatavots subtitru failu, kuru var lejupielādēt un izmantot, piem., video publicēšanai Youtube platformā. Youtube platforma piedāvā plašas iespējas “slēgto” subtitru apstrādei – tos ir iespējams labot, pielāgot runas/skaņas laikam, ieslēgt/izslēgt pēc vajadzības.

Labā prakse pieklūstamu “slēgto subtitru” veidošanā:

- Subtitri tiek rādīti vienā kadrā tik ilgi, lai skatītājs varētu viegli lasīt un uztvert (jāparedz vismaz 1 sekunde uz vienu kadru);
- Nepārblīvējiet videoklipu ar titriem. Katrā kadrā pievienojiet ne vairāk kā divas rindiņas;
- Subtitriem jābūt sinhronizētiem ar skaņu;
- Norādiet runātājus, ja kadrā ir vairāk nekā viena persona vai, ja runātājs nav redzams;
- Pārbaudiet teksta pareizrakstību;

- Norādiet tekstā skaņas efektus, ja tiem ir nozīme;
- Atzīmējiet, ja runātājs lieto slengu vai runā citā dialektā.

Ja nav iespējams nodrošināt subtitrus, sniedziet multivides transkripciju - satura attēlojumu teksta formā. Video failiem noderīgs ir audio apraksts, lai lietotāji ar redzes traucējumiem var uztvert video satura kontekstu. Nodrošiniet, ka multimediju saturu var “nopauzēt” vai “apturēt” pēc vajadzības.

Subtitru piemērs.

“Slēgtie subtitri”. Attēlā redzami “slēgtie subtitri”, kuri pievienoti platformā Youtube. Subtitrus jebkurā brīdī var ieslēgt/izslēgt, rediģēt to fonta krāsu un izmēru. Krāsu kontrasts subtitriem ir optimāls.

Gaismas ceļš subtitru tests

“Atvērtie subtitri”. Attēlā redzams Youtube platformā pievienots video ar “atvērtiem” subtitriem, kas ir iestrādāti konkrētajā video materiālā. Krāsu kontrasts nav optimāls, tāpēc tos ir grūti salasīt. Ja subtitros būtu jāveic labojumi, video no tīmekļvietnes un/vai YouTube platformas būtu jādzēš un pēc tam jāpublicē no jauna. Turklāt, ja video neieslēdz pilnekrāna režīmā, video laika josla apgrūtina to pilnvērtīgu lasāmību.

Informatīvā kampaņa "Atrastā Latvija"

Alternatīvā (ALT) teksta pievienošana attēliem

Alternatīvais (ALT) teksts ir attēlu, fotogrāfiju, infografiku, plakātu vizuālais apraksts. ALT teksti ir jāpievieno jebkuram attēlam, kuram ir funkcionāla nozīme, jo tas ļauj attēlu padarīt pieklūstamu, sniedzot attēlā redzamā aprakstu. ALT teksti ir būtiski, piemēram, ja ierīce nespēj attēlot attēlu vai ja lietotājam ir redzes traucējumi un viņš izmanto ekrāna lasītāju. Alternatīvajam tekstam jākalpo tam pašam mērķim un jānodod tāda pati nozīme kā attēlam. ALT tekstu pievienošanas funkcija ir iespējama gan tīmekļvietnēs, gan sociālajos medijos (piem., *instagram*, *facebook*), gan arī dokumentu noformējumā (piem., *MS Word*).

Ja vēstījuma nodošanai (piem., kultūras pasākuma digitālajā plakātā) tiek izmantots tikai attēls bez atsevišķa aprakstošā teksta, tad attēlā iekļautais teksts ir jāatspoguļo arī tekstuālajā alternatīvā. Ieteikums - ja tiek izmantotas diagrammas vai infografikas, iekļaujiet saturu teksta formātā. Tas ir ļoti svarīgs pieklūstamības aspekts, jo tekstu var pārveidot skaņā, izmantojot ekrāna lasītāju.

Labā prakse ALT tekstu veidošanā:

- Teksti jāveido visiem attēliem;
- Tekstam precīzi jāapraksta attēls;
- ALT tekstam jābūt kodolīgam, jāizvairās no liekvārdības.

ALT teksta piemērs.

Labā prakse.

“Krustpils pils vasarā. Pils ir divos stāvos ar diviem torņiem. Pils priekšpusē atrodas koku un ziedu dārzs un strūklaka.”

Sliktā prakse.

“Krustpils pils”

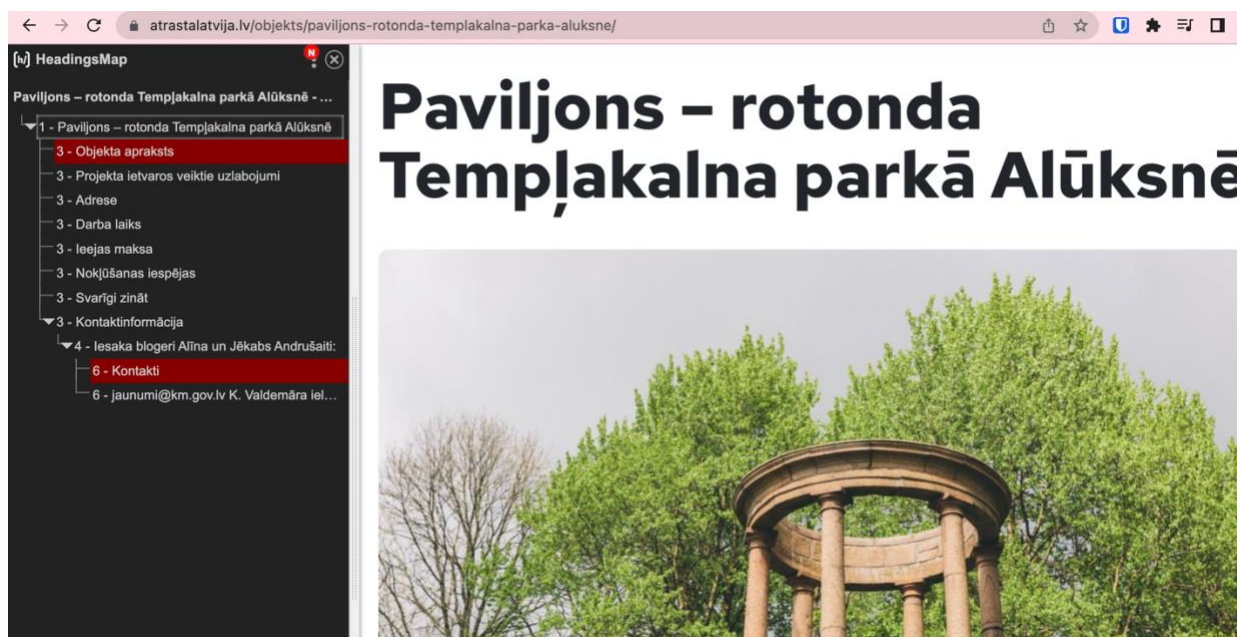
Virsrakstu izmantošana

Plašu un apjomīgu tekstu strukturēšanā izmantojiet virsrakstus. Labai virsrakstu struktūrai ir jāievēro loģiska secība, izmantojot virsrakstu līmeņus (H1 - H6) - sākot no vissvarīgākā līdz vismazāk nozīmīgajam. Virsrakstu strukturēšana palīdz orientēties tīmekļvietnē lietotājiem, kuri izmanto ekrāna lasīšanas ierīces vai tikai tastatūru, jo viņi nokļūst tieši pie satura, kas ir atbilstošs meklēšanas mērķim.

Labā prakse virsrakstu veidošanā:

- Izmantojiet tikai vienu unikālu virsrakstu H1, kas apraksta, par ko ir lapa, saturs utml.;
- Izkārtējiet virsrakstus secīgā, loģiskā kārtībā. Pareizi virsrakstu līmeņi ir no H1-H6;
- Neizmantojiet virsrakstu stilus bez līmeņiem. Piemēram, neizmantojiet krāsas, pasvītrojumu, treknrakstu vai slīprakstu u. c., lai uzsvērtu teksta nozīmi, ja netiek izmantots pareizs virsraksta līmenis;
- Virsrakstus nevajadzētu izmantot, lai uzsvērtu tikai satura svarīgumu, tā vietā izmantojiet pasvītrojumu vai treknrakstu.

Virsrakstu piemērs. Piemērā no kampaņas “Atrastā Latvija” tīmekļvietnes ir izmantoti virsraksti, lai strukturētu saturu. Ieteikums izmantot virsrakstu līmeņus secīgi (konkrētajā piemērā trūkst H2 un H5 līmeņi).

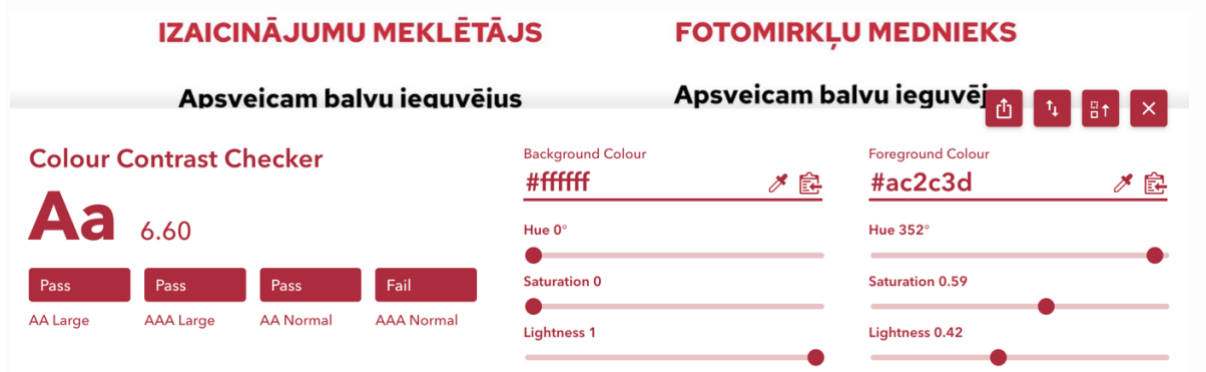
Krāsu kontrasti

Krāsu kontrasti ir viens no svarīgākajiem piekļūstamību raksturojošajiem aspektiem. Krāsu kontrasts ir attiecība starp tekstu (vai grafiku) un fona krāsu. Labā prakse nosaka, ka krāsu kontrastam ir jābūt optimālam. Jāņem vērā, ka tas attiecas ne tikai uz teksta noformējumu, bet arī attēliem un citiem vizuālajiem elementiem (piem., veidojot kultūras notikuma digitālo plakātu vai baneri).

Labā prakse krāsu kontrastu lietojumā:

- Kontrasta attiecība starp standarta teksta krāsu (mazāk nekā 18pt vai mazāk nekā 14pt treknrakstā) un fona krāsu ir vismaz 4,5:1.
- Kontrasta attiecība starp liela izmēra (lielāka vai vienāda ar 18pt vai lielāka vai vienāda ar 14pt treknrakstā) un fona krāsu ir vismaz 3:1;
- Siltās un aukstās krāsas veido vislabāko krāsu kontrastu;
- Neizvietojiet tekstu un attēlus uz raiba fona;
- Izvietojot tekstu uz attēlu (piem., reklāmas plakāta) papildu izmantojiet fona krāsu, kas ir vienkrāsaina.

Krāsu kontrasta piemērs. Labās prakses piemērs no kampaņas “Atrastā Latvija” tīmekļvietnes. Krāsu kontrasta attiecība ir atbilstoša vadlīnijām – 6.60 (pārbaude veikta ar sarkanas krāsas burtiem uz balta fona).

Papildu materiāli

- Vadlīnijas par tīmekļvietņu digitālās vides pieklūstamības prasībām pieejamas šeit: <https://pieklustamiba.varam.gov.lv/>

Izmantojot vadlīnijās iekļautos pieklūstamības aspektus un to pārbaudes rīkus, variet veikt savas tīmekļvietnes funkcionalitātes un satura pieklūstamības izvērtējumu. Vadlīnijas iekļauj 11 pieklūstamības aspektu padziļinātos aprakstus un pārbaudes rīkus.

- Izglītojošs saturs par digitālās vides pieklūstamību latviešu valodā:

<https://www.youtube.com/watch?v=F02bTap9u9w> / vebinārs “Kā pareizi izmantot tehnoloģiju potenciālu?”

<https://www.pieklustamiba.lv/aktualitates/>